

Wyrok z dnia 23 maja 2000 r.

II UKN 550/99

Zarzut naruszenia kompetencji sądu określonej w art. 290 § 1 zdanie pierwsze KPC jest uzasadniony tylko wówczas, gdy z braku opinii odpowiedniego instytutu naukowego nie można wyjaśnić okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

Przewodniczący SSN Teresa Romer, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk, Andrzej Kijowski (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2000 r. sprawy z wniosku Zofii B. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w Ł. o rentę inwalidy wojennego, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 23 czerwca 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w Ł. decyzją z dnia 2 kwietnia 1998 r. odmówił Zofii B. przyznania prawa do renty inwalidy wojennego w konsekwencji stwierdzenia, iż trwała, częściowa niezdolność do pracy wnioskodawczyni nie pozostaje w związku przyczynowym z jej deportacją do byłego ZSRR w latach 1940 – 1946. W odwołaniu od powyższej decyzji wnioskodawczyni domagała się jej zmiany i przyznania prawa do dochodzonego świadczenia.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 26 lutego 1999 r. [...] oddalił odwołanie. W oparciu o opinie biegłych lekarzy: neurologa, internisty oraz gastrologa Sąd ten ustalił, iż u wnioskodawczyni występuje: miażdżyca uogólniona, choroba wrzodowa dwunastnicy bez zaburzeń odżywiania, stan po przebytej cholecystektomii, kardiopatia miażdżycowa w okresie względnej wydolności krążenia u osoby z nadciśnieniem uogólnionym, zmiany zwyrodnieniowe stawów i zespół nerwicowy. Według opinii biegłego lekarza psychiatry, wydanej z

udziałem psychologa, u wnioskodawczynie stwierdzono rozpoczynający się zespół psychoorganiczny z przewagą zaburzeń rzekomonerwicowych, typowy dla procesu miażdżycowego, nerwicę okresu klimakterycznego o obrazie neurastenicznym – przygnębiennym, leczoną od dnia 10 kwietnia 1981 r., osobowość pitiatryczną ze skłonnością do dekompensacji w sytuacjach trudnych życiowo. Stan zdrowia psychicznego wnioskodawczynie oceniany łącznie z innymi schorzeniami somatycznymi powoduje całkowitą niezdolność do pracy, lecz nie pozostaje w przyczynowym związku z deportacją do ZSRR.

Sąd Okręgowy podzielił opinie biegłych i w związku z tym uznał, iż brak podstaw do przyjęcia związku przyczynowego pomiędzy niezdolnością do pracy wnioskodawczynie, a pobytem na deportacji w ZSRR. W konsekwencji nie istnieją przesłanki warunkujące przyznanie jej prawa do renty w oparciu o przepisy ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 142, poz. 950 ze zm.).

Apelację od powyższego wyroku złożyła wnioskodawczynie, zarzucając błędne przyjęcie, iż ustalona u niej niezdolność do pracy nie pozostaje w przyczynowym związku z pobytem w bardzo złych warunkach na deportacji. Apelująca zarzuciła, iż Sąd nie uwzględnił przedstawionych przez nią zaświadczeń lekarskich zawierających stwierdzenia o związku rozpoznanych u niej schorzeń z deportacją, a także zgłosiła ewentualne dowody w postaci zeznań świadków na okoliczność złego stanu jej zdrowia i konieczności leczenia po powrocie z deportacji. Do apelacji wnioskodawczynie dołączyła kserokopię oświadczenia prof. Adama S. z Katedry Psychiatrii Uniwersytetu [...] – zawierającego stwierdzenia o występujących u osób deportowanych zmianach chorobowych i ich związku z warunkami deportacji.

Apelację tę Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi oddalił wyrokiem z dnia 23 czerwca 1999 r. [...]. W motywach tego rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny powołał się na dowód z ustnej, uzupełniającej opinii biegłych lekarzy internisty i psychiatry dla wyjaśnienia, czy u wnioskodawczynie stwierdza się schorzenia, które według wiedzy medycznej mogą być następstwem deportacji i czy powodują one jej niezdolność do pracy. Biegli podtrzymali opinie złożone na piśmie w przedmiocie braku związku pomiędzy niezdolnością do pracy, a pobytem wnioskodawczynie na deportacji. Biegli nie stwierdzili objawów zespołu przewlekłego stresu, natomiast rozpoznana u wnioskodawczynie nerwica nie powoduje niezdolności do

pracy. Biegła psychiatra w oparciu o analizę dokumentacji medycznej stwierdziła w opinii pisemnej, którą podtrzymała na rozprawie apelacyjnej, iż pierwsze objawy nerwicowe ujawniły się u wnioskodawczynie w 1981 r. w okresie klimakterycznym, ale nie w stopniu obniżającym zdolność do pracy. Stwierdzany obecnie u wnioskodawczynie zespół psychoorganiczny stanowi wyraz miażdżycy oraz fizjologicznego starzenia się organizmu i ma rozmiary proporcjonalne do wieku metrykalnego, nie dając podstaw do wiązania go z warunkami okresu deportacji. W odniesieniu do zaświadczeń złożonych przez wnioskodawczynię biegła stwierdziła, iż dane zawarte w tych dowodach oparte są na anamnezie od wnioskodawczynie i są sprzeczne z obszerną dokumentacją medyczną zebraną w sprawie. W kwestii zaświadczenia z gabinetu psychiatrycznego w P. z dnia 17 lutego 1998 r. biegła uznała, iż ocena w przedmiocie związku pomiędzy leczeniem wnioskodawczynie, a deportacją jest bezzasadna, gdyż nie uwzględnia danych co do czasokresu leczenia, a także nie zawiera diagnozy.

Analiza całokształtu materiału dowodowego zebranego w sprawie przez Sąd pierwszej instancji, uzupełnionego w postępowaniu apelacyjnym, wskazuje na trafność ustaleń i wniosków zaskarżonego wyroku w zakresie przyjęcia, iż niezdolność do pracy wnioskodawczynie nie pozostaje w związku deportacją. W tej sytuacji Sąd Apelacyjny nie uwzględnił kolejnego wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii Katedry Psychiatrii Uniwersytetu [...]. Sąd ten nie dopatrył się zresztą sprzeczności pomiędzy opinią zawartą w oświadczeniu prof. S. z tejże Katedry, a stanowiskiem biegłych sądowych, gdyż biegli ci nie rozpoznali u wnioskodawczynie zmian chorobowych stwierdzonych w badaniach osób deportowanych, tj. zespołu przewlekłego stresu.

Kasację od tego orzeczenia wniósł w imieniu wnioskodawczynie jej pełnomocnik, zarzucając naruszenie art. 290 KPC przez oddalenie wniosku o wydanie opinii przez Katedrę Psychiatrii Uniwersytetu [...]. Jest to bowiem najlepsza w Polsce placówka naukowa, zajmująca się od wielu lat rozpoznawaniem zespołu przewlekłego stresu, a jej dorobek publikowany w fachowej literaturze stanowi podstawę szkolenia wszystkich psychiatrów. Placówka ta mogłaby więc w stanowczy sposób wypowiedzieć się na temat istnienia związku przyczynowego pomiędzy niezdolnością do pracy, a deportacją wnioskodawczynie. Na tej podstawie wnoszący kasację domagał się uchylenia kwestionowanego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest bezzasadna, gdyż zaskarżonemu wyrokowi nie sposób postawić zarzutu naruszenia przepisu art. 290 KPC, który w § 1 zdaniu pierwszym stanowi, że sąd może zażądać opinii odpowiedniego instytutu naukowego lub naukowo-badawczego. Czynienie użytku z powołanej kompetencji może wprawdzie dla sądu zaktualizować się jako przedmiot jego równoczesnego obowiązku, ale dotyczy to jedynie sytuacji, gdy zasięgnięcie podobnej opinii ma istotne znaczenie dla wyjaśnienia spornych okoliczności faktycznych sprawy. Takiej instrumentalnej konieczności nie widział jednak Sąd Apelacyjny w przedmiotowej sprawie, gdyż wypowiadający się w niej biegli nie rozpoznali u skarżącej przewlekłego stresu, stwierdzonego przez naukowców w populacji osób deportowanych na tereny byłego ZSRR. Wyniki badań naukowych nie mogą być zresztą podstawą rozstrzygnięcia o związku przyczynowym pomiędzy deportacją a niezdolnością do pracy w danej sprawie. Ustalenie istnienia albo nieistnienia takiego związku jest wprawdzie zawsze obarczone niepewnością, ale jej usunięcie byłoby możliwe jedynie w drodze odpowiedniej ingerencji ustawodawczej.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji.

=====